

Ljubljana, 25./XI. 1921. — I./5.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Naša zunanja politika.

Zlomila so se carstva in padli so prestoli. Jugoslovanski narod se je osvobodil imperijalističnega in nacionalnega avstrijskega in madjarskega jarma.

Porodil se je svež, živ in zdrav.

Z veseljem smo gledali to zdravo dete, ki je imelo vse predpogoje, da nastane iz njega mož, bili smo pripravljene žrtvovati vse, da mu pomoremo doseči to, kar želi dober oče svojemu otroku.

Kaj je nastalo danes po treh letih osvoboditve iz tega otroka?

Kje tičijo vzroki njegove bolezn?

Zakaj danes naše veliko razočaranje?

Da se izognemo vsakemu hujskanju, hočemo popolnoma stvarno in objektivno navesti pogoje naše zunanje politike.

Notranje razmere v naši državi.

Ugled poedine države v meddržavnem krogu odvisi od konsolidacije razmer v državi sami. Naša notranja politika pa boleha od začetka našega osvoboditve na bolezn, ki se imenuje kaos (zmeda).

Po razpadu je imelo državno oblast v svojih rokah »narodno veče« v Zagrebu. Na podlagi kakšnega pravnega dejstva je imelo to oblast cele štiri mesece, še danes ne vemo!

Po nesrečni vladi zagrebskega narodnega veča je prevzela državno oblast beograjska vlada, ki je bila sicer pravna naslednica stare Avstrije ali nikakor ni bila pravno opravljena k nobenemu zakonodajnemu delu, razven hitro razpisati volitve v konstituanto, da pride volja naroda v vladi do veljave. Ta vlada tega ni storila, temveč se je krčevito in dolgo držala svojih stolčkov. Šele ko je nastal spor med vladajočimi strankami in ni bilo več izhoda iz zagate, so razpisali volitve v konstituanto.

Volitve so pokazale popolnoma razumljivo in naravno velikanski odpor širokih ljudskih množic proti takemu načinu vladanja in otvorile močno opozicijo.

Ustava se je odglasovala s 13 glasovi večine. Da taka ustava ne bo držala že samo na podlagi teh števil, ne oziraje se, ali je dobra ali ne, je jasno za vsakega, ki zna le do deset šteti.

Ze to suho dejstvo samo brez vseh drugih vzrokov, ki jih navaja opozicijsko časopisje, zahteva njeno revizijo.

Krik po reviziji ustave odmeva danes po celi državi in v slučaju, da pride do novih volitev, bo brezdvomno uspelo to geslo, pod katerim vodijo boj proti vladajočemu sistemu naši najmožnejši državniki.

Da te zmedene razmere, kao nezadovoljstva in na drugi strani teroristični način vladanja male večine, slabo vplivajo na ugled naše države v meddržavnem krogu, je jasno.

Kot dokaz za navedene trditve nam zadostuje naša valuta.

Zunanja politika.

Sporedno z neuspehi v notranji politiki teče naša zunanja politika.

Po razpadu je bila zastopana bivša kraljevina Srbija po Pašiću pri mirovni konferenci v Parizu, narodno veče pa po dr. Korošcu, katerega pa uradno antanta ni priznala.

Ujedinjenje bivših avstroogrskih pokrajin z bivšo kraljevino Srbijo se je izvršilo s pismom regenta Aleksandra na narodno veče. Ali naše kraljevine SHS antanta pri mirovni konferenci ni hotela priznati in pri vseh sejah, katerih so se udeleževali delegatje naše države, se je bleščal pred njimi napis kr. Srbija.

To formo, malenkost, so izkoristili naši nasprotniki in kazali nanjo kot na nekako zmes, ki ne obstoja.

Za poštenjaka je to vseeno, kako se nazivlja država, ali za naše nasprotnike je bila to vaba, s katero so proti nam izigrali indiferentne zavezništve.

Mir v St. Germainu se je sklenil v znamenju imperijalizma, premoči močnejšega proti slabejšemu.

Izgubili smo Korosko in Primorje, katerega ljudstvo je bilo izročeno nacionalni nestrpnosti, preganjanju in izkoriščanju italijanskega nacionalnega šovinizma in imperijalizma.

To je bil začetek neuspeha naše zunanje politike.

K temu so se pridružili kasneje še: rapalski mir, koroški plebiscit, izguba velikega dela Bačke, pogodba v Benetkah, Karlova pustolovščina na Madjarskem in albanski dogodki.

Naša država si ni znala pridobiti v množestvu tistega vpliva, ki ji v resnici pripada z ozirom na njeno prirodno narodno gospodarsko stanje.

Tekla je za imperijalistično antanto čez drn in strn in če je ponižno prosila samo za svoje pravice, je do danes še vedno dosegla poraze.

Danes nastane vprašanje, kaj nam je pomogla antanta, da je naša vlada stala verno na njeni strani.

Odgovor na to je lahak in jase! Izkoristila je naš po naravi bogat narodno-gospodarski položaj, ga zaslužila svojemu kapitalu in spravila naš denar skoro ob vsako vrednost.

To so dejstva, ki kriče danes iz vsakega drobca naše zemlje. Sliši in vidi jih vsak, le naša vlada je gluha in zaslepljena.

Zunanje politična orientacija na Rusijo.

V resnici se bojimo pisati o tem vprašanju, ki pa je za našo državo življenjskega pomena, v strahu, da ne

bomo ponovno zaplenjeni. Ali ljubezen do te zemlje nam zapoveduje, da stopimo odločno naprej.

Državno pravdnštvo in policija naj upoštevata vzroke, ki nas vodijo do tega, da se ponovno dotaknemo tega vprašanja.

Rusija ni nikak bav bav, temveč država, ki se je po večletnih notranjih borbah, žrtvah in pogreškah konsolidirala in toliko uredila svoje notranje razmere, da mora na podlagi principov državnega prava biti priznana tudi kot država v meddržavnem krogu.

Rusija ima miroljubna stremeljenja, kar nam jasno dokazuje izjava antantinim velešilam ruskega sovjetskega komisarja za zunanje posle Čičerina ob priliki četrte obletnice oktobrske revolucije.

Sovjetska Rusija želi, da se prične z mirnim delom, da se bo moglo z vsemi državami živeti v mirnih gospodarskih odnosih.

Naše vlade se v smislu meddržavnega prava ne tiče, kakšno obliko ima ruska država. Za nas mora biti edino odločilno, da ona obstoja že tri leta kot država.

Da se bo morala naša zunanja politika orijentirati čimprej na bratsko Rusijo, da se otrese izkoriščanja imperijalistične antante, to je jasno vsakemu, ki presoja objektivno naš notranji in zunanji političen položaj, naše narodno gospodarske in nacionalne razmere.

Le v močni Rusiji, naj bo njena oblika, kakršna hoče, je zaslomba naše države, ako hoče biti v resnici samostojna na podlagi demokratičnih principov.

Antanta nas je do sedaj vlekla za nos, njen kapital je dovolj besnel po žuljih in krvi našega ljudstva!

Pravo združevanja in stavkanja je za delavstvo pravo življenja.

Kdorkoli je le površno proučil kapitalistični politično-ekonomski sistem, dobro ve, da je predpogoj za pravilni razvoj kapitalističnega gospodarstva: razvoj delavne sile, ki je glavna komponenta narodnega gospodarstva. In za vsakega, ki zna le abecedo narodne ekonomije, je jasno, da kdor ruši delavno silo, ruši glavno komponento narodnega gospodarstva.

Jugoslovanska buržuazija, ki je potom spekulacije in verižništva nakopičila bogastvo in prišla do vlade slučajno brez večjih političnih bojov, postopno z delavskim razredom tako, kakor so postopali angleški kapitalisti v 17. stoletju, pred angleško in francosko revolucijo. Delavca proletarca se tedaj ni smatralo enakovrednega drugim državljanom. On ni imel nobene politične pravice. Njegov mojster, kapitalist, je postopal z njim, kakor so za časa suženjstva postopali s sužnji. Kaj pa je bistvo suženjstva? Bistvo suženjstva je nesvoboda dela t. j. suženj mora delati.

Suženj nima nobenih pravic, zakon ga ne štiti, oblast ga ne štiti.

Buržuazija, angleška v 17. stoletju, francoska v 18. stoletju, je sama spoznala, da fevdalno-suženjski način razpolaganja z delovno silo ni v prosep narodnega gospodarstva. Zato je s pomočjo revnih slojev potom revolucije strla fevdalno suženjski sistem in proglasila takozvane državljanske pravice in svobode.

Buržuazija težko prenaša kršitev osnovnih državljanskih pravic. Malomeščanstvo še težje. Ali za proletarijat, za mezdno delavstvo, pomeni kršitev prava združevanja in štrajka, atentat na njegovo življenje, na njegov obstanek.

Kdor je pogledal v abecednik narodnega gospodarstva, je videl, da sistem ni tako enostaven kot na pr. organizacija »Agromerkurja« ali upravljanje zavarovalnice »Slavija«! — Narodno gospodarstvo je kompliciran živ organizem, katerega srce je delov-

na sila. Vsako slabljenje srca vpliva na bolehanje celega organizma, čeprav se pri tem en ud odebli. Pregarjanje in uničevanje delovne sile bo pač v korist eni ali drugi banki, enem ali drugem fabrikantu, ali pri tem bo organizem v celoti oškodovan in pokvarjen.

Kako vpliva uničevanje delovne sile na celokupni gosp. pol. organizem danes, po vojni, ko se je na Balkanu 7 let uničevala delovna moč; ko so se pobili in poklali na Balkanu milijoni najzdravejših in najposobnejših proletarcev, kmetov in poljskih delavcev; ko so nalezljive bolezn pokosile milijone čilih, zdravih in silnih, a druge milijone oslabilo fizično in duševno; ko je umrljivost silno narasla in ko se vsako novo leto pojavljajo druge in nove epidemije; ko so vsa proizvodjalna sredstva ali uničena, ali pokvarjena, ali pa obrabljena; ko je ves gospodarski aparat opustošen.

Pametni državniki storijo v takem času vse mogoče, da zaščitijo delavno moč, da ustvarijo predpogoje svobodnega, pravnega razvoja delovne sile, da ohranijo dragoceno kvalificirano delovno silo, ki je še ni uničila vojna in njene posledice. Obširna socialna zakonodaja, popolno delavsko zavarovanje za slučaj bolezn, starosti in brezposelnosti, obratni kontrolni delavski sveti, zakonito priznanje strokovnih organizacij, kot edinih zastopnic delavstva itd. itd. svedočijo o prizadevanju modernih držav, rešiti delovno silo.

Pri nas o vsemu ni duha, ne sluha. Ministrstvo za socialno politiko hočejo odpraviti, strokovne organizacije razpuščajo, zavarovalnice delavske predajajo v roke podjetnikov, v tri četrtine države sploh nobenih zavarovalnic ni, brezposelnih se ne podpira, temveč kot vagabunde preganja iz kraja v kraj. Take politike se vesele samo zban-

„DELAVSKE NOVICE“ izhajajo vsak petek.

Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg 2.

Letna naročnina . . . . . 96 K
mesečna naročnina . . . . . 8 K

Posamezna številka 2 K.

Delavci in kmetje, samo v slogi je rešitev!

krotirani social-demokrati, vedoč, da čimbolj bo delavstvo nerazvito in neizobraženo, tem dalj časa bo verjelo njihovim frazom.

Ves delavski razred pa že čuti na svojih plečih plodove takega postopa-

nja. Kmaku se bo o tem še jasneje prepričal. Takrat bo spoznal, da samo v razredno zavednih, enotnih močnih organizacijah lahko uspešno brani svoje pravice do življenja — pravo združevanja in štrajka.

Hočemo samo osnovne državljanske pravice!

Osnovne državljanske pravice: osebna svoboda, nedotakljivost stanovanja, svoboda dela, vere in prepričanja, svoboda tiska, svoboda združevanja, so demokratske pridobitve kapitalistične družbe. Buržoazija naprednih dežel se je stoletja uporno borila, da pridobi državljanske pravice, zruši fevdalizem, absolutizem in tlako v kmetijstvu in cehovstvu v obrti.

Proletarske in malomeščanske množice so se na barikadah borile za osnovne državljanske svoboščine in pravice. In danes vlada samo v najreakcionarnejših državah samovolja oblastnikov, hišne preiskave, prisilno delo, zabranitev stavke, prepoved političnega naziranja, cenzura, razpuščanje društev in korporacij.

Taka vlada je za proletarijat še prav posebno občutljiva. Delavstvo in malomeščanstvo že zaradi svojega gospodarskega položaja ne moreta uživati v taki meri osnovnih državljanskih pravic kot bogataši. Svoboda tiska je za delavstvo, ki nima papirnic in tiskarn, zelo omejena tudi brez cenzure. Svoboda združevanja, ko proletarijat in revni sloji nimajo dvoran, društvenih prostorov, domov itd., je za proletarijat minimalna tudi brez razpustov. Svoboda prepričanja je za delavstvo, ki nima svojih delavskih šol in institutov, precej iluzorna tudi brez izjemnih zakonov in obznani.

Vendar mora delavstvo mobilizirati vse svoje moči v zaščito osnovnih državljanskih pravic tudi v današnji kapitalistični družbi. Delavstvo se mora v tem boju postaviti na čelo vsem revnejšim slojem. To nam je geslo, ki mu nihče ne oporeka. Vprašanje je samo, kako naj se vodi boj za osnovne državljanske pravice?

Dočim oportunisti (koristolovci) smatrajo, da je dovolj, ako se protestira proti kršenju ustavnih svoboščin, je zavedno delavstvo prepričano: da so močne delavske organizacije edina garancija, da je tudi delavstvo deloma deležno osnovnih državlj. pravic.

Zavarovanje delavcev in nameščencev.

V zakonodavnem odboru je bil sprejet predlog gospoda dr. Zerjava, da se postavljajo v uprave zavarovalnih blagajn v enaki meri — delodajalci in delavci, češ tudi prispevke plačujejo delodajalci polovico, delavci polovico.

Samo za onega, ki ne pozna ustroja kapitalističnega sistema, smatra to za paritetno zastopstvo. Prispevki, ki jih plačuje delodajalec v zavarovalne blagajne, so odtrgani od delavskih

plač, ali bolj učeno povedano, so del kapitalistične nadvrednosti, del kapitalističnega profita, ki ga ustvarja delavec.

V modernih državah plačujejo zavarovalnico samo delodajalci, a zavarovalnice upravljajo pravilno izvoljeni zastopniki interesentov, t. j. delavcev. Podjetniki nimajo in ne bi smeli imeti nobenega vpliva na delavsko zavarovanje, ker v nasprotnem slučaju postane zavarovanje podjetniškega pro-

Ven s politiko v strokovnih organizacijah!

ARKADIJ AVERČENKO¹⁾ — J. T.:

Gospoda Ivanova bolniška historija.

Zadnjič je pridružil nestranski peterburški meščan bled in zmešan v sobo svoje žene, časnik mu je zdrknil z rok, sam se je razburjeno grabil za glavo.

»Kaj ti je?« ga je vprašala žena. »Slabo!« je izdaval Ivanov. »Levičar postajam!«

»Nemogoče!« je zastokala žena. »To bi bilo grozno . . . Vlezi se v posteljo, dobro se odeni in namaži se s terpentinom!«

»Ne! Čemu zopet terpentinom?« je stresnil Ivanov z glavo in zrl z zmešanimi, preplašenimi očmi svojo ženo. »Levičar postajam!«

¹⁾ znani ruski satirik.

²⁾ Pristaš stranke, ki je usmerjena na levo.

»Kako je do tega prišlo?« je vzdihnila žena.

»Po časniku. Zgodaj zjutraj vstanem — nič ni, ves čas se čutim nadstranskega. Tedaj vzamem slučajno v roke časnik . . .«

»In?«

»Pogledam, berem, da je prepovedal v Čenstohovu gubernator predavanja o pridobivanju dušika iz zraka . . . In — jaz sem začutil, da imam premalo . . .«

»Česa?«

»No, zraka vendar! Zgrabilo me je pod srcem, nekaj se je odtrgalo, cefrilo se je sem in tja . . . Premišljam, kaj naj bi to bilo? In doumel sem! Radikalen postajam!«

»Mogoče bi pil mleko?« je rekla žena, medtem ko so ji drle solze po licih.

»Čemu mleko . . . mogoče bom moral kmalu jesti ričet!«

Žena se je zazrla prestrašeno v Ivanova!

»Levičar postajaš?«

fiča, posebno pa še v naših razmerah, ko je podjetniški razred nazadnjaški, pohlepen kot razbojnik.

Pravilno izvoljene uprave delavskih zavarovalnic na podlagi splošne volilne pravice vseh delavcev in nastavljenecv kakor tudi brezposelnih, je najminimalnejša zahteva delavstva v današnji družbi, če se hoče delavstvo zavarovati vsaj nekoliko pred barbarsko eksploatacijo, nesrečami, boleznimi in brezposelnostjo.

Razumljivo pa je, da bo delavstvo doseglo pravilno in popolno zavarovanje v vseh slučajih šele takrat, ko se bo politično in gospodarsko osamosvojilo.

Boj, ki ga vodi delavstvo v današnji družbi za svoje zavarovanje, je eminentno razredni boj celega proletarskega razreda. Ta boj bi morale voditi v prvi vrsti strokovne organizacije. Ali da bi one mogle uspešno voditi take strokovne boje, ki so v interesu celega delavskega razreda, ne smejo biti samo privešek narodno-socialistične, krščansko-socialne in socialno-demokratske stranke, temveč morajo biti pristopne za vse delavce in nameščence vseh strok. Zato tudi zavedni delavci že več kot dve leti delujejo na združenje vseh strokovnih or-

Mednarodni pregled.

Amerika.

Washingtonska konferenca.

V Washingtonu se nadaljuje »razorožitvena« konferenca »zveze narodov«, ki pa bo kakor verjetski »mir« povzročila samo nove vojne zapletljaje. Vsaka država zahteva za drugo, da se čim najbolj razoroži, dočim ko hoče imeti vsaka država na razpolago še več vojaštva in morilnih sredstev. Amerika gleda, da uniči Anglijo in Japonsko, Anglija hoče gospodovati svetu, Japonska hoče imeti prvo besedo. Vsi kapitalisti, zastopani na konferenci, so si edino v eni točki složni, v boju proti delovnemu ljudstvu vsega sveta. Med seboj se bore le za dobiček, medtem ko so pripravljeni, da korakajo v strnjenih vrstah proti razcepjenim ljudskim množicam. — Dosedanji potek konference kaže, da se bodo za enkrat okoristili kapitalisti s Kitajsko, kjer si bodo porazdelili deleže, dokler se ne vname za nje vojna. — Tako se igra svetovni kapital z ljudskim premoženjem in delovnimi množicami.

Nemčija.

»Nemčija je beraško-revna dežela« — te besede zastopnika nemške vlade jasno označujejo sedanji kritični položaj Nemčije, katere reparacijska kriza je dospela v akutno fazo. Poglejmo samo proračun za l. 1921.

112 ¼ milijarde mark odpade na entento,

13 ¼ milijarde mark znaša zvišanje plač uradnikom,

10 milijard mark je treba dati za ponesrečence v Opavi poleg prejšnjih 10 milijard.

»Levičar postajam!«

»Ali bi šla po zdravnik!?«

»Kaj naj pomaga zdravnik?«

»Ali bi povabila policijskega komisarja?«

Kakor skoro vsi bolniki, ki ne vidijo radi, da drugi nevarnost njihovega položaja podčrtujejo, se je zmračil tudi Ivanov obraz, globoko je dihnil in rekel: »Še nisem tako daleč, da bi že bilo treba klicati policijskega komisarja. Mogoče mi bo boljše.«

»Dal Bog!« je ihtela žena.

Ivanov se je vlegel, obrnil z obrazom proti steni in molčal.

Žena je prisušknila parkrat na vrata spalnice.

Slišala je, kako je postajal Ivanov — ležeč v postelji — vedno bolj levičarski.

Jutro je našlo Ivanova popolnoma zmrgoljenega, sama kost in koža . . . Tiho se je splazil v salon,

organizacij v celi državi v enotno razredno zavedne sindikalne Saveze.

Druga osnovna zahteva delavstva je, da v zavarovalne blagajne plačujejo samo podjetniki v sorazmerju z zaposlenimi delavci in z osebno dohodniskim davkom.

Ta zahteva je v interesu produkcije same. Če delavec plačuje v zavarovalne blagajne posredno t. j. preko iz njegovega dela izžetega profita, občuti to veliko manj. Če pa je prisiljen plačevati sam, potem pa skuša vsako leto vsaj toliko dni marodirati, da se mu izplača vsota, ki jo je vložil. Posebno se bo razširila ta praksa, če bo uprava blagajne v nedelavskih rokah.

Razpust načelstva okrajne bolniške blagajne, paritetno zastopstvo v uprave, nezavarovanje in policijsko preganjanje nezaposlenih itd., vse to niso, kakor sodi »Naprej«, akti maščevanja, tudi ne, kakor misli »Jutro«, akti demokracije, temveč to so vidni znaki reakcije, ofenzive delodajalcev in njihovih agentov, ki so najprej razpustili razredno zavedne strokovne organizacije, uvedli zakon o zaščiti države in sedaj udrihajo s kolom po razoroženem delavstvu.

Dodatek za deficit pošte in železnice znaša 20 milijard. Stroški za izvedbo mirovne pogodbe in za armado znašajo 800 milijonov mark, za interalirane komisije 1200 milijonov mark, za reparacijsko komisijo 800 milijonov mark. V splošnem je v l. 1921 deficiita 161.6 milijard mark, pri čemer se je treba ozirati še na to, da bo prišlo šele v prihodnjem letu na dan vse reparacijsko breme. V l. 1922. bodo znašali stroški samo za reparacijsko komisijo 234.2 milijard mark. To je za eno samo leto toliko kakor celokupna vojna odškodnina l. 1870. Stroški ministrstva za notranje zadeve so se zvišali od l. 1914 od 2 milj. mark na 52 milj. mark; stroški ministrstva za zunanje posle od 3 milj. na 44 milj. mark.

Država se je v svoji težki krizi začela naslanjati na kapital, ki pa je pripravljen pomagati le tedaj, če odda država železnice v roke privatnemu kapitalu. Železničarji so odgovorili na to, da v slučaju izročitve železnic privatnemu kapitalu napovedo generalno stavko. Nadalje so pripravljene vse socialistične in komunistične stranke, da napovedo enoten, generalni boj kapitalu.

Francija pa kljub tej veliki krizi pritiska na Nemčijo, da noče plačati, medtem ko Anglija veruje, da ne more plačati.

Švica.

Internacionalna konferenca »dela«.

Letos se je vršil v Genevi internacionalni kongres »dela«. Na dnevnem redu so bile sledeče točke:

1. Organizacija upravnega sveta internacionalnega delovnega urada.

2. Zaščita poljedelskega delavstva in sicer:

zgrabil časnik in odbrzel v spalnico, razprostrl časnik in pričel brati.

Po petih minutah je zdrvel v sobo svoje žene, in s trepetajočimi ustnicami ji je zašepetal:

»Še bolj me trga na levo! Kaj bo iz tega — jaz ne vem!«

»Si bral zopet časnik? Povej! Ali si bral?«

»Bral sem . . . V Rigi je kaznovan gubernator časnik, ker je navedel stanje kolere.«

Ženo so zalile solze in odbrzela je k tustu.

»Moj mož postaja bolj in bolj levičarski«, je rekla vijoč roke.

»Nemogoče?!« je kliknil tast.

»Toda resnično. Včeraj zjutraj je bil še zdrav, čutil se je nadstranskega, potem je pretrgal življenje in postal radikalen.«

»Tako moramo začeti s protiodredbami«, je rekel oče, vzel pokrivalo — »vzemim in skrivam vse časnike. Jaz grem in policijo, da ga naznanim policijskemu komisarju.«

